

PADEVĖŽIO LOPŠELIO-DARŽELIO „GINTARĖLIS“ VAIKŲ TURIZMO RENGINIŲ ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIS NUOSTATOS

1. Panevėžio lopšelio-darželio „Gintarėlis“ (toliau - Mokykla) vaikų turizmo renginių organizavimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato vaikų turizmo renginių (žygių, išvykų, ekskursijų, sąskrydžių, varžybų) organizavimo tvarką, parengtą vadovaujantis Ugdymo ne mokyklos aplinkoje organizavimo aprašu.

2. Aprašo tikslas - reglamentuoti turizmo renginių organizavimą, vykdymą ir laiduoti renginiuose dalyvaujančių vaikų saugumą.

3. Aprašas numato ugdymo ne Mokyklos aplinkoje tikslus, formas, trukmę ir reikalavimus vaikų saugumui bei prasmingam ugdymo laiko panaudojimui užtikrinti.

4. Vaikų ugdymosi procesas turi būti organizuojamas ne tik Mokykloje ir jos aplinkoje, bet ir ne Mokyklos aplinkose, organizuojant išvykas į muziejų, teatrą, galeriją, parką, STEAM atviros prieigos centrus ar kitas ugdymuisi aktualias aplinkas.

5. Aprašas taikomas visų Mokyklos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių vaikams, mokytojams, organizuojantiems ir vykdantiems turizmo renginius už Mokyklos ribų.

6. Vaikų grupės, naudodamosi visuomeniniais, vandens keliais, keliaudamos draustiniais ar kitomis riboto lankomumo teritorijomis, privalo vadovautis saugaus eismo taisyklėmis, nustatytomis šiems keliams ir teritorijoms.

II SKYRIUS TURIZMO RENGINIŲ ORGANIZAVIMO FORMOS IR TRUKMĖ

7. Atsižvelgiant į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų turinį, ugdymo procesas ne Mokyklos aplinkoje gali būti organizuojamas vykdant:

7.1. išvykas, t. y. išvykimus iš Mokyklos į kitus objektus, erdves, kuriose organizuojamas ugdymo procesas;

7.2. pažintines veiklas, kaip neformaliojo vaikų švietimo veiklas, skirtas vaikų tautiniam, pilietiniam ir kultūriniam ugdymui skatinti.

8. Pažintinės veiklos organizavimo formos:

8.1. **ekskursija** – turistinių objektų lankymas nustatyto maršrutu ugdymo tikslais, kurį vykdo gidas arba mokytojas; gidas – asmuo, kuris suteikia specialią informaciją apie lankomus muziejus, meno galerijas, gamtos, kultūros, mokslo, parodų ar kitus objektus arba vietas;

8.2. **sąskrydis** – organizuotas vaikų susibūrimas gamtinėje aplinkoje (stovyklavietėje) poilsio ar ugdymo tikslais;

8.3. **žygis** – ugdymo tikslais organizuotas keliavimas nustatyto maršrutu pėsčiomis ar naudojant įvairias priemones;

8.4. **varžybos** – organizuotas vaikų (jų grupių) rungtyniavimas ugdymo tikslais;

8.5. **vaikų turizmo renginys** – trumpalaikės neformaliojo vaikų švietimo programos (gali būti sudedamoji formaliojo ir neformaliojo švietimo programos dalis) vykdymas keičiant vietą pažintiniais, rekreaciniais ir sportiniais tikslais;

8.6. **turistinė stovykla** – trumpalaikio vaikų poilsio organizavimas rekreacinėje teritorijoje įrengtoje stovyklavietėje;

8.7. kitos Mokyklos vykdomos pažintinės veiklos formos.

9. Turizmo renginio vadovas - asmuo, turintis tinkamą pasirengimą (išklauses kursus ir turintis vaikų turizmo renginių vadovo pažymėjimą), organizuojantis pasiruošimą turizmo renginiui ir jam vadovaujantis.

10. Ugdymo proceso ne Mokyklos aplinkoje trukmė gali būti:

10.1. trumpalaikė (nuo vienos iki kelių valandų, bet ne daugiau kaip 4 val.);

10.2. vienos ar dviejų dienų trukmės žygiai pėsčiomis, išvykos ir mokomosios ekskursijos nuo 6 metų;

10.3. vaikai, nepriskirti pagrindinei medicininei fizinio pajėgumo grupei arba turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, dviejų dienų ir ilgiau trunkančiuose turizmo renginiuose gali dalyvauti tik gydytojui leidžiant;

10.4. sąskrydžiai, varžybos - šių renginių nuostatuose numatyta tvarka.

11. Ugdymas ne Mokyklos aplinkoje gali būti organizuojamas:

11.1. artimoje aplinkoje, netoli Įstaigos esančiose organizacijose, viešose erdvėse ar parkuose ir kituose objektuose;

11.2. savivaldybės teritorijoje;

11.3. kitos savivaldybės teritorijoje.

III SKYRIUS

TURIZMO RENGINIŲ PLANAVIMAS IR ORGANIZAVIMAS

12. Planuojant organizuoti ugdymą ne Mokyklos aplinkoje rekomenduojama atsižvelgti į veiklos tikslingumą, vaikų saugumą, įtraukumą, ekonomiškumą, rizikingumą.

13. Išvykos, pažintinės veiklos (toliau – Išvyka) vadovas:

13.1. rengdamas Išvykos programą numato detalų maršrutą (atsižvelgia į dalyvių amžių, jų sveikatos būklę, nustato išvykimo, atvykimo vietą ir laiką);

13.2. prieš 3 dienas informuoja Įstaigos vadovą apie Išvykos tikslą, programą, pateikia (1 priedas);

13.3. informuoja ugdytinių tėvus (globėjus, rūpintojus) dėl organizuojamos Išvykos elektroniniame „Mūsų darželis“ dienyne ir teikia tėvams pildyti sutikimo formą (2 priedas);

13.4. supažindina vaikus ir tėvus su Išvykos tikslais, programa, aptaria išvykos vykdymą, paskirsto vaikams užduotis, numato refleksijos formas;

13.5. įtraukia lydinčius asmenis į parengiamuosius darbus, numato jų pareigas, priskiria lydintiems asmenims vaikų grupes, už kurių saugumą jie atsakingi.

IV SKYRIUS

TURIZMO RENGINIŲ DALYVIŲ SAUGUMO REIKALAVIMAI IR ATSAKOMYBĖS

14. Organizuojant Išvyką ir siekiant užtikrinti ugdytinių saugumą, yra skiriami lydintys asmenys ir išvykos vadovas. Lydintys asmenys – suaugę asmenys, dirbantys Mokyklos. Lydinčiųjų asmenų skaičius priklauso nuo išvykoje dalyvaujančių vaikų skaičiaus:

14.1. jeigu Išvykoje dalyvauja mažiau nei 15 vaikų, skiriamas 1 išvykos vadovas ir 1 lydintis asmuo;

14.2. jeigu Išvykoje dalyvauja nuo 15 iki 20 vaikų, skiriamas 1 išvykos vadovas ir 2 lydintys asmenys;

14.3. jeigu vaikų grupė dalyvauja turizmo renginiuose už savivaldybės ribų, skiriami ne mažiau kaip 2 turizmo vadovai ir 2 lydintys asmenys.

15. Siekiant užtikrinti vaikų saugumą organizuojant ugdymą ne Mokyklos aplinkoje, nustatoma, kad Mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo skiria ir tvirtina asmenį, atsakingą už turizmo renginio organizavimą, skiria ir tvirtina lydinčiuosius asmenis, vertina galimas rizikas ir kitus veiksnius, teikia pritarimą/neteikia pritarimo planuojamai Išvykai, įsakymu tvirtina turizmo renginio programą (1 priedas), dalyvių sąrašą (2 priedas).

16. Mokyklos ugdytinių tėvai (globėjai, rūpintojai) atsakingi už:

16.1. raštiško sutikimo dėl vaiko dalyvavimo planuojamose veiklose pateikimą už Išvyką atsakingam asmeniui;

16.2. būtinos informacijos apie vaiko sveikatą perdavimu lydintiems asmenims.

17. Išvykos vadovas:

17.1. numato galimas rizikas ir pasirengimą joms valdyti, priima vadybinius sprendimus, reikalingus Išvykai įgyvendinti, užtikrina, kad vykdant suplanuotas veiklas būtų laikomasi nustatytų procedūrų;

17.2. praveda dalyviams saugaus elgesio instruktažą, supažindina su saugaus eismo taisyklėmis, su pirmosios pagalbos teikimu ir naudojimosi pirmosios pagalbos vaistinėle, aplinkosaugos, priešgaisrinės saugos ir maudymosi reikalavimais (3 priedas);

18.3. užtikrina vaikų saugumą visos išvykos metu, reikalui esant suteikia pirmąją medicininę pagalbą;

18.4. susidarius situacijai, gresiančiai vaikų saugumui, pakeičia maršrutą, sustabdo arba nutraukia išvykos vykdymą ir informuoja Mokyklos direktorių.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Pasibaigus Išvykai, vadovas su ugdytiniais apibendrina įvykdytus tikslus ir uždavinius, įsivertina įgytas kompetencijas, vykdo išvykos refleksiją, viešina išvykų patirtį Mokyklos svetainėje.

20. Mokykla, organizuodama išvykas vadovaujasi ugdymo plane nustatyta tvarka.

21. Mokyklos vadovas už gerą programos vykdymą gali paskatinti turizmo renginio vadovą ir vaikus.

22. Už programos vykdymo pažeidimus turizmo renginio vadovą gali nubausti drausmine tvarka.

23. Vykdoma instruktažų registracija renginiuose dalyvaujančių vaikų saugos instruktavimo žurnale.

24. Išvykos finansuojamos teisės aktų nustatyta tvarka pagal Mokyklos skirtų lėšų galimybes arba lėšas išvykai skiria tėvai.

PANEVĖŽIO LOPŠELIS-DARŽELIS „GINTARĖLIS“ TURIZMO RENGINIO PROGRAMA

20____m. _____mėn. _____d.

Panevėžys

Turizmo renginio tipas _____

Data _____ Vieta _____

Išvykimo laikas _____ Parvykimo laikas _____

Grupė _____

Vaikų amžius _____ Vaikų skaičius _____

Turizmo renginio vadovų kontaktai _____

Renginio tikslas

Renginio uždaviniai:

Programos apibūdinimas

Turizmo renginio vadovai:

(pareigos)

(parašas)

(vardas, pavardė)

(pareigos)

(parašas)

(vardas, pavardė)

PANEVĖŽIO LOPŠELIS-DARŽELIS „GINTARĖLIS“
TURIZMO RENGINIO DALYVIŲ TĖVŲ SUTIKIMAI IR DALYVIŲ SĄRAŠAS

Grupė _____

2026 m. _____ mėn. _____ d. sutinkame išleisti savo sūnų/duką į

Turizmo renginio tipas _____

Data _____ Vieta _____

Išvykimo laikas _____ Parvykimo laikas _____

Turizmo renginio vadovai:

_____ kontaktai: _____
_____ kontaktai: _____

Jūsų vaikai yra supažindinti su saugaus elgesio ir eismo taisyklėmis ir renginio programa. Prašau, Jūsų pakartotinai supažindinti savo vaikus su saugaus elgesio ir eismo taisyklėmis renginio metu, ypač prie vandens telkinių ir kelyje. Dėl išsamesnės informacijos kreipkitės į mokytoją.

Renginio organizatorius ir už saugumą renginio metu atsakingas asmuo _____

Susipažinau ir sutinku leisti savo vaiką į organizuojamą renginį:

Eil. Nr.	Vaiko vardas pavardė	Tėvų/globėjų vardas pavardė	Parašas	Kontaktai
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

PANEVĖŽIO LOPŠELIS-DARŽELIS „GINTARĖLIS“
VAIKŲ TURIZMO RENGINIŲ SAUGOS, SVEIKATOS IR ELGESIO TAISYKLĖS

I SKYRIUS
BENDROJI DALIS

1. Šios taisyklės yra norminis Mokyklos dokumentas, nusakantis ugdytiniams jų veiklos ir elgesio reikalavimus išvykos, ekskursijos, žygio, stovyklos ir t.t. (toliau – turizmo renginys) metu, kad nebūtų padaryta žala gamtai, savo ir kitų vaikų saugai, sveikatai ar gyvybei.
2. Taisyklės nusako su vaikų veikla susijusius pavojus, riziką ir reikalauja griežtai laikytis saugos priemonių, elgesio, drausmės taisyklių ir etiketo reikalavimų kiekviename turizmo renginyje ar turizmo renginio etape.
3. Vaikui, susipažinus su šiomis taisyklėmis ir gavus rašytinį tėvų sutikimą dėl vaiko dalyvavimo numatytame renginyje, yra leidžiama dalyvauti turizmo renginyje.

II SKYRIUS
SAUGAUS ELGESIO REIKALAVIMAI EINANT PĖSČIOMIS

4. Organizuotai pėsčiųjų grupei mieste draudžiama eiti važiuojamąja kelio dalimi, galima eiti tik šaligatviu, neatsiliekant nuo grupės ir vadovo.
5. Organizuota pėsčiųjų grupė už miesto ribų ar vietovėse, kuriose nėra šaligatvių, važiuojamąja dalimi privalo:
 - 5.1. eiti kolona ne daugiau kaip 2 eilėmis kuo arčiau dešiniojo važiuojamosios dalies krašto ir tik transporto priemonių judėjimo kryptimi;
 - 5.2. kolonos priekyje ir gale iš kairės pusės turi eiti lydintys asmenys su ryškiaspalvėmis liemenėmis su šviesą atspindinčiais elementais.
6. Tamsiuoju paros metu arba esant blogam matomumui organizuotai pėsčiųjų grupei eiti važiuojamąja dalimi draudžiama.
7. Norėdami pereiti perėją pėstieji privalo:
 - 7.1. eiti šaligatviu dešine puse iki pėsčiųjų perėjos;
 - 7.2. sustoti dešinėje pėsčiųjų perėjos pusėje;
 - 7.3. sustoti toliau nuo važiuojamosios dalies;
 - 7.4. pažiūrėti į kairę;
 - 7.5. pažiūrėti į dešinę pusę ir įsiklausyti;
 - 7.6. jei transporto priemonių arti nėra arba jos sustojo praleisti, dar kartą reikia pasižiūrėti į kairę. Įžengti į važiuojamąją dalį pėsčiųjų perėjose pėstiesiems leidžiama tik po to, kai įvertina atstumą iki artėjančių transporto priemonių ir jų greitį;
 - 7.7. per pėsčiųjų perėją eiti tiesiai, ne įstrižai, neperžengiant jos ribų, be reikalo nedelsti ar nestoviniuoti;
 - 7.8. visą laiką stebėti gatvę, pasižiūrėti į abi puses;
 - 7.9. jei transporto priemonė atvažiuoja iš dešinės pusės, reikia nesiblaškyti, bet ramiai sustoti gatvės viduryje ir palaukti kol transporto priemonė sustos arba kol pravažiuos.
 - 7.10. eiti per gatvę galima tik įsitikinus, jog eiti saugu.
8. Norėdami pereiti nereguliuojamą šviesoforo sankryžą pėstieji privalo:
 - 8.1. eiti šaligatviu dešine puse iki sankryžos;
 - 8.2. sustoti dešinėje pėsčiųjų perėjos pusėje;
 - 8.3. sustoti toliau nuo važiuojamosios dalies;
 - 8.4. pažiūrėti į kairę;
 - 8.5. pažiūrėti į dešinę pusę ir įsiklausyti;

- 8.6. jei transporto priemonių arti nėra arba jos sustojo praleisti, dar kartą reikia pasižiūrėti į kairę. Įžengti į važiuojamąją dalį pėsčiųjų perėjose pėstiesiems leidžiama tik po to, kai įvertina atstumą iki artėjančių transporto priemonių ir jų greitį.
9. Neleidžiama eiti per reguliuojamą perėją, kai dega geltona, raudona šviesoforo šviesa.
10. Leidžiama eiti per reguliuojamą perėją, kai dega žalia šviesa.
11. Eiti tiesiai, ne įstrižai per pėsčiųjų perėją, neperžengiant jos ribų, be reikalo nedelsti ar nestoviniuoti.

III SKYRIUS

SAUGAUS ELGESIO REIKALAVIMAI VYKSTANT TRANSPORTU

12. Maršrutinio transporto leidžiama laukti tik stotelių laipinimo aikštelėse, o kur jų nėra - prie stotelės ženklo ant šaligatvio ar kelkraščio.
13. Keleiviams leidžiama įlipti (išlipti) tik kai transporto priemonė visiškai sustoja. Jeigu tikrinantis pareigūnas sustabdo transporto priemonę, keleiviams leidžiama išlipti tik jam leidus.
14. Iš važiuojamosios dalies pusės keleiviams leidžiama įlipti į transporto priemonę (išlipti iš jos) tik tuo atveju, jeigu to padaryti neįmanoma iš šaligatvio ar kelkraščio pusės ir jeigu tai bus saugu, netrukdydys kitiems eismo dalyviams.
15. Keleiviams draudžiama blaškyti vairuotojo dėmesį ir trukdyti jam vairuoti transporto priemonę.
16. Važiuojant ne miesto transportu, keleivis privalo sėdėti, nevaikščioti po transporto priemonės saloną, neatidarinėti langų, durų, iškišti rankas, mojuoti ar rodyti gestus kitiems eismo dalyviams.
17. Jeigu autobuse matomoje vietoje įrengti saugos diržai, keleivis privalo užsisegti saugos diržą.
18. Šiukšles mesti tik į tam skirtas vietas, nemėtyti pro langus.

IV SKYRIUS

SAUGAUS ELGESIO REIKALAVIMAI MAUDANTIS

19. Maudymosi reikalavimai:
- 19.1. turizmo renginiuose maudytis galima tik sveikatingumo, higienos, o ne sporto tikslais;
- 19.2. maudytis tik paplūdimiuose arba įrengtose maudymosi vietose;
- 19.3. maudytis galima tik turizmo vadovui (mokytojui) leidus bei jam stebint;
- 19.4. vykdant turizmo renginius maudymosi vieta parenkama iš anksto;
- 19.5. maudytis gali ne daugiau kaip 8 vaikai vienu metu;
- 19.6. maudymosi metu draudžiama be reikalo šūkauti, nes šauksmas yra pagalbos prašymo signalas;
- 19.7. pastebėjus pavojų sveikatai, gyvybei ar įvykus nelaimę, nedelsiant informuoti turizmo vadovą (mokytoją);
- 19.8. maudymosi plotą privalo žinoti visi nesimaudantieji.;
- 19.9. lankantis vandens parkuose ar baseinuose, laikytis vidaus taisyklių, pasirūpinti reikiamomis saugos vandenyje priemonėmis (gelbėjimo liemenės, ratai ir kt.);
- 19.10. laikytis atsargumo priemonių atrakcijų metu.

V SKYRIUS

SAUGUS ELGESYS KELIAUJANT LAIVAIS IR LĖKTUVAIS

20. Kelionė laivu įpareigoja gerai pasirengti, nusiteikti psichologiškai, kelionės metu būti drausmingiems, korektiškiems, mandagiems.
21. Prieš kelionę kiekvienas dalyvis pasirūpina asmenine vaistinėle, kuri jam reikalinga, kad nesusergtų jūros liga. Jeigu jos neišvengėte, laikykitės kajutės režimo. Praneškite grupės vadovui apie savijautą ir informuokite, kur būsite. Esant reikalui, grupės vadovas kreipiasi pagalbos į laivo medicinos tarnybą.
22. Plaukiant laivu ar skrendant lėktuvu, privaloma laikytis visų keleiviams nustatytų taisyklių ir palydovų reikalavimų.
23. Visur ir visada būti punktualiems, be vadovo leidimo negalima pasitraukti iš grupės.
24. Savavališkai nelipti į lėktuvą ar keltą. Sulaukti leidimo įlipti.
25. Drausmingai, kultūringai elgtis, netrukdyti vieni kitiems, draudžiama lakstyti, bereikalingai vaikščioti laive ar lėktuvo salone, garsiai kalbėti, triukšmauti.

VI SKYRIUS

SAUGUS ELGESYS LANKANTIS VISUOMENINĖSE ĮSTAIGOSE

- 26. Elgesys muziejuose, parodose, knygynuose:
 - 26.1. vaikai privalo saugoti eksponatus, neliesti jų rankomis, vaikščioti atsargiai, klausytis ekskursijos vadovo nurodymų;
 - 26.2. klausytis vadovo pasakojimo visos ekskursijos metu;
 - 26.3. neblaškyti kitų dėmesio, garsiomis kalbomis ar pastabomis netrukdyti gidui;
 - 26.4. be grupės vadovo leidimo draudžiama atsiskirti nuo grupės ar atsilikti nuo grupės;
 - 26.5. esant būtinybei ekskursijos metu palikti vietą, apie tai informuoti vadovą (mokytoją).
- 27. Elgesys koncertuose, teatruose, kinuose:
 - 27.1. laikytis drausmės ir kultūringo elgesio taisyklių renginio metu;
 - 27.2. nesėdėti renginyje su viršutiniais rūbais (striukėmis, paltais), jei patalpa yra šildoma;
 - 27.3. renginio metu nevalgyti, nevaikščioti, nekalbėti, nekelti triukšmo;
 - 27.4. neišeiti iš renginio jam nepasibaigus, jei yra būtinybė išeiti anksčiau, būtina informuoti vadovą (mokytoją);
 - 27.5. renginio metu privalu išjungti mobilųjį telefoną;
 - 27.6. nevėluoti grįžti į renginį po pertraukos, neatsiskirti nuo draugų ir vadovo.
- 28. Elgesys olimpiadose, konkursuose, varžybose:
 - 28.1. vykdyti organizatorių nurodymus;
 - 28.2. netrukdyti kitiems dalyviams.
- 29. Elgesys viešojo maitinimo įstaigose:
 - 29.1. elgtis kultūringai, netriukšmauti, garsiai nekalbėti;
 - 29.2. saugiai naudotis reikalingais stalo įrankiais;
 - 29.3. laikytis valgymo etiketo;
 - 29.4. vykdyti vadovo nurodymus.
- 30. Elgesys prekybos centruose:
 - 30.1. vykdyti vadovo nurodymus;
 - 30.2. neatsiskirti nuo draugų, jei nežinoma aplinka, neatsiskirti nuo vadovo;
 - 30.3. pasimetus skambinti draugui ar vadovui ir nurodyti buvimo vietą;
 - 30.4. netriukšmauti, elgtis kultūringai.
- 31. Gamtoje:
 - 31.1. draudžiama teršti gamtą, naikinti arba žaloti medžius, gyvūnus ir t.t.;
 - 31.2. kūrenti laužus galima tik specialiai tam įrengtose laužavietėse ir stovyklavietėse;
 - 31.3. draudžiama deginti atliekas, mėtyti degančius degtukus, naikinti priešgaisrinius įrenginius.
 - 31.4. sutvarkyti savo stovyklavimo vietą, surinkti šiukšles, užpilti laužavietę žemėmis arba vandeniu;
 - 31.5. nesilankyti vietose, kur vyksta miško ruošimo darbai;
 - 31.6. atkreipti dėmesį į pastatytus informacinius ženklus, kurie nurodo ko negalima daryti ir to laikytis visos išvykos metu;
 - 31.7. nenaikinti ir neniokoti poilsiaviečių įrangos, informacinių ženklų ar stendų, riboženklų ir kt.;
 - 31.8. klausyti vadovo ir vykdyti jo nurodymų.
- 32. Elgesys ledo arenoje ar nuotykių parkuose:
 - 32.1. įvertinti savo čiuožimo ant ledo gebėjimus, laikytis saugaus atstumo nuo kitų čiuožėjų;
 - 32.2. laikytis instruktorių nurodytų reikalavimų;
 - 32.3. laikytis parko instruktoriaus nurodymų ir parko vidaus elgesio taisyklių.

VII SKYRIUS

BENDRI SAUGAUS ELGESIO REIKALAVIMAI

- 33. Vykdyti turizmo vadovo (mokytojo) nurodymus.
- 34. Griežtai laikytis šių Vaikų turizmo renginių saugos, sveikatos ir elgesio taisyklių.
- 35. Neatsiskirti nuo grupės.
- 36. Laikytis saugaus eismo taisyklių.

37. Būti drausmingiems, mandagiem, netriukšmauti, nerēkti.
38. Kultūringai elgtis visuomeniniame transporte, laikytis etiketo taisyklių.
39. Nešiukšlinti viešose vietose, viešajame transporte.
40. Elgtis draugiškai ir būti dėmesingiems vienas kitam.
41. Atlikti turizmo vadovo (mokytojo) ar kito pedagogo paskirtas užduotis.